

Co serwowano przy Okrągłym Stole?

Zasób zawiera oś czasu oraz ćwiczenie interaktywne – polecenie dopasowania roku protestów społecznych do miast, w których do nich doszło.

Zasób zawiera film: Obrady Okrągłego Stołu, krótką informację o najważniejszych ustaleniach Okrągłego Stołu oraz sześć ćwiczeń (w tym dwa z rozwiązaniami) odnoszących się do organizacji obrad i postanowień zmieniających zasady ustrojowe PRL, które zapadły przy Okrągłym Stole.

Zasób zawiera mapę: Europa po 1989 r. oraz ćwiczenia interaktywne.

Zasób zawiera dwie mapy: Europa po II wojnie światowej

i Europa w 2013 roku.

Zasób zawiera polecenie dla zainteresowanych uczniów dotyczące zmian, jakie zaszły w latach 1988–1992.

Co serwowano przy Okrągłym Stole?

Oś czasu – co serwowano przy okrągłym stole

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Zadanie na rozgrzewkę

Ćwiczenie 1

Dopasuj każdy rok protestów społecznych do miasta, w którym do nich doszło. Podpowiedź znajdziesz w lekcji pt.: [Powstanie Solidarności i stan wojenny](#).

Poznań

1970

1976

1956

1970

1976

1968

1980

Gdańsk

Gdynia

Warszawa

Radom

Ursus

Strajki w 1988 roku

W kwietniu i maju, a potem w sierpniu 1988 roku doszło do kolejnych wystąpień robotników, najpierw w Krakowie (Nowej Hucie) i innych miastach, a potem w Gdańsku.

Ćwiczenie 2

Spośród postulatów przedstawianych przez strajkujących stoczniowców w Gdańsku wybierz te, o charakterze politycznym. Odpowiedź znajdziesz w lekcji pt.: [Powstanie Solidarności i stan wojenny](#).

- ☐ Uwolnienie wszystkich więźniów politycznych.
- ☐ Przyjęcie do pracy wszystkich zwolnionych za przekonania polityczne.
- ☐ Nierepresjonowanie i gwarancje bezpieczeństwa dla wszystkich strajkujących.
- ☐ Podwyżka zarobków o 15–20 tys. zł.
- ☐ Przywrócenie legalnej działalności NSZZ „Solidarność”.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 3

Zaznacz, jaki głównie charakter miały strajki. Odpowiedź znajdziesz w lekcji pt.: [Powstanie Solidarności i stan wojenny](#).

- ☐ polityczny
- ☐ ekonomiczny

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Obrady Okrągłego Stołu

Władze próbowały zakończyć strajki siłą, ostatecznie jednak przystąpiły do negocjacji. Stronę solidarnościową reprezentował Lech Wałęsa. Ustalono, że robotnicy zakończą strajk, a władza i opozycja spotkają się przy tzw. Okrągłym Stole, by ustalić szczegóły porozumienia.

Film dostępny pod adresem </preview/resource/REwafyAcgJpSO>

Obrady okrągłego stołu 1989 r.

Źródło: a. nn., TVP S.A., tylko do użytku edukacyjnego na zpe.gov.pl.

Nagranie video. Wielka marmurowa sala z dużym, kryształowym żyrandolem. Na środku okrągły, drewniany stół z krzesłami. Na nim stoją mikrofony i leżą kartki. Wyświetla się napis: „6 lutego 1989 rok”. Przy stole zasiadają ubrani w garnitury politycy oraz księża. Wśród nich znajduje się Lech Wałęsa, mężczyzna z wąsem i jasnymi włosami. Na końcu filmu plansza z napisami: Wykorzystano materiały archiwalne TVP. Tylko do użytku w celach edukacyjnych e-podręczniki.pl, opracowanie contentplus.pl, wrzesień 2015. Na dole znajdują się logotypy: Ośrodek Rozwoju Edukacji, Uniwersytet Wrocławski, Kapitał Ludzki. Narodowa Strategia Równowagi, Unia Europejska. Europejski Fundusz Społeczny.

Uzupełnij informacje o obradach Okrągłego Stołu.

Ćwiczenie 4

Obrady Okrągłego Stołu rozpoczęły się 6 lutego 1989 roku w Warszawie, trwały do 5 kwietnia 1989 roku.

Ile to dni?

Ile miesięcy?

Ćwiczenie 5

Strajk w Stoczni Gdańskiej zakończył się 31 sierpnia 1988 roku.

Oblicz, ile dni zajęło ustalenie warunków rozmów przy Okrągłym Stole.

Ile to tygodni?

Ile miesięcy?

Ćwiczenie 6

Znajdź w Internecie zdjęcie, przedstawiające obrady Okrągłego Stołu, widziane z lotu ptaka.

Policz, ile (mniej więcej) osób przy nim zasiadało i napisz odpowiedź.

Najważniejsze ustalenia Okrągłego Stołu

W podpisanych porozumieniach przyjęto, że niezbędna jest zmiana ustroju społecznego na taki, który gwarantować będzie **pluralizm polityczny**, demokratyczne powoływanie przedstawicieli władzy, wolność słowa i wolność zrzeszania się.

Ćwiczenie 7

Przeanalizuj tabelę i uzupełnij.

PRL	Decyzje Okrągłego Stołu	Dziś
Czy istniał senat?	Powołano senat – izbę wyższą parlamentu.	
Kto zgłaszał kandydatów do parlamentu?	35% posłów do sejmu i wszyscy senatorowie wybierani w wolnych wyborach; 65% posłów wybieranych tylko spośród kandydatów zgłoszonych przez władze komunistyczne.	
Czy istniał urząd prezydenta?	Powołano urząd prezydenta wybieranego przez Zgromadzenie Narodowe – połączone posiedzenie sejmu i senatu.	
Kto mógł wydawać prasę?	Strona opozycyjna uzyskała dostęp do mediów: prawo wydawania „Tygodnika Solidarność” i „Gazety Wyborczej”.	

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Polecenie 1

Tradycja zasiadania uczestników przy okrągłym (a nie np. prostokątnym) stole wywodzi się z czasów legendarnego króla Artura. Dowiedz się, co wówczas symbolizował okrągły stół i zapisz odpowiedź.

Polecenie 2

Przygotuj krótką informację o wybranym uczestniku strony rządowej i o wybranym uczestniku strony solidarnościowej. Uwzględnij informacje o ich losach przed 1990 rokiem i po nim.

Wybory 4 czerwca 1989 roku

Nie wszyscy kandydaci Solidarności byli powszechnie znani. W kampanii wyborczej postanowiono wykorzystać dwa symbole, które pozwalały wyborcom skojarzyć osoby z obozem Solidarności.

Ćwiczenie 8

Znajdź w dowolnych źródłach, np. w internecie - plakaty wyborcze "Solidarności" z roku 1989 i zaznacz, jakie symbole przedstawiają.

☐ Znak zwycięstwa

☐ Lech Wałęsa

☐ Logo Solidarności

☐ Orzeł Biały

☐ Polska Walcząca

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Solidarność otrzymała prawo wydawania własnego dziennika w wyniku porozumień Okrągłego Stołu. W ten sposób po raz pierwszy od 1947 roku pojawił się tytuł prasowy niezależny od władz komunistycznych. Ponieważ pierwszym zadaniem gazety było prowadzenie kampanii wyborczej Solidarności, nazwano ją '**Gazetą Wyborczą**'. W wyniku wyborów Solidarność zdobyła wszystkie miejsca w sejmie, na które mogła wystawić swoich kandydatów, oraz 99 na 100 miejsc w senacie. Tak wielkie zwycięstwo było zaskoczeniem dla

wszystkich. W tej sytuacji bardzo ważny okazały się artykuły zamieszczane w 'Gazecie Wyborczej'

Premier Tadeusz Mazowiecki

Stało się tak, jak proponowała 'Gazeta Wyborcza': 19 lipca 1989 roku prezydentem został Wojciech Jaruzelski (reprezentant PZPR, czyli partii komunistycznej), a 24 sierpnia 1989 roku premierem mianowano Tadeusza Mazowieckiego (wieloletniego doradcę Solidarności). Wygłosił on wówczas swoje exposé – czyli przemówienie, w którym określił główne cele swojego rządu.

Premier Tadeusz Mazowiecki w 1989 roku

Źródło: Artur Klose, licencja: CC BY-SA 2.0.

Ćwiczenie 9

Przeczytaj fragmenty exposé i oznacz je kolorami określającymi główne treści według podanego klucza:

- praworządność i troska o prawa człowieka – czerwony,
- promowanie przedsiębiorczości – żółty,
- wolność mediów – zielony,
- zastąpienie gospodarki socjalistycznej gospodarką kapitalistyczną – niebieski,
- nowa filozofia państwa – fioletowy.

 żółty

 czerwony

 niebieski

 fioletowy

 zielony

Panie Marszałku, Wysoka Izbo! Chcę utworzyć rząd zdolny do działania dla dobra społeczeństwa, narodu i państwa. Będzie to rząd koalicji na rzecz gruntownej reformy państwa.

Musi ulec zmianie dotychczasowa filozofia państwa. Nie może ono zajmować się wszystkim i wszystkiego gwarantować, powinno ułatwiać i regulować działalność. Najważniejszą rolą rządu i administracji w tej chwili jest otwarcie możliwości działań zbiorowych i indywidualnych.

Sprawą najważniejszą dla społeczeństwa jest stan gospodarki narodowej, który dziś musi być uznany za krytyczny. Długofalowym strategicznym celem poczynań rządu będzie powrót do gospodarki rynkowej oraz roli państwa zbliżonej do rozwiniętych gospodarczo krajów.

Moim największym pragnieniem jest, by rząd obecnej koalicji otworzył Polakom możliwości podniesienia gospodarczego kraju. Potrzebujemy takich mechanizmów prawnych i ekonomicznych, które dadzą ludziom przedsiębiorczym poczucie bezpieczeństwa dla ich działalności i pozwolą wszystkim odnaleźć moralny i materialny sens pracy.

Konieczne jest wprowadzenie rządów prawa, przyznanie każdemu obywatelowi praw zgodnych z paktami, umowami i konwencjami.

W stosunkach między rządem i obywatelami niezastąpioną rolę pełnią we współczesnych warunkach środki społecznej informacji, zwłaszcza radio i telewizja. Muszą one mieć dziś charakter pluralistyczny. Przejście od monopolu do pluralizmu uważam w tej dziedzinie za niezbędne.

U naszych sąsiadów

W kolejnych latach po 1989 system komunistyczny upadł nie tylko w Polsce. Przemiany o podobnym charakterze zachodziły w tym czasie także w innych krajach Europy Środkowej i Wschodniej. W niektórych państwach miały nawet większy zasięg, doprowadziły bowiem do zmiany granic i powstania nowych państw.

Europa po 1989 r.

Źródło: Krystian Chariza i zespół, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 10

Porównaj mapy Polski i jej sąsiadów w latach 1988 i 1992, a następnie uzupełnij tabelę.

Sąsiedzi Polski	Sąsiedzi Polski
w 1988 roku	w 1992 roku

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Europa po II wojnie światowej

Źródło: Krystian Chariza i zespół, licencja: CC BY 3.0.

Współczesna Europa

Źródło: Krystian Chariza i zespół, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 11

Opisz zmiany, np. terytorialne albo polityczne, jakie zaszły w latach 1988–1992 w wybranym państwie sąsiadującym z Polską.

Ćwiczenie 12

Zastanów się, jakie były szanse, a jakie zagrożenia zdecydowanego obalenia komunizmu i kompromisu z komunistami. Uzupełnij tabelkę.

Zdecydowane obalenie komunizm		Kompromis z władzami komunistycznym	
Szanse		Szanse	
Zagrożenia		Zagrożenia	

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Podsumowanie

Co wiem?

W wyniku rozmów przy Okrągłym Stole na początku 1989 roku komuniści zdecydowali się na pewne ustępstwa wobec Solidarności. 4 czerwca 1989 roku doszło do pierwszych od ponad 40 lat częściowo wolnych wyborów do parlamentu. Solidarność odniosła w nich miażdżące zwycięstwo. W efekcie latem 1989 roku został powołany niekomunistyczny rząd Tadeusza Mazowieckiego, który zapowiedział powrót Polski do demokracji i gospodarki rynkowej.

Co potrafię?

- Przeanalizować exposé [czyt.: ekspozé] premiera.
- Rozróżniać postulaty ekonomiczne i polityczne.

Zapamiętaj!

Od wielu lat politycy, a także niektórzy historycy spierają się, czy w 1989 roku Solidarność powinna była zawierać kompromisy z władzami PRL, czy wykorzystać siłę poparcia społecznego i w sposób bardziej zdecydowany obalić komunizm. Rozważ argumenty za i przeciw dla każdego rozwiązania.